

ואמרה לו, והרי בארנו את הדברים.

ובשארם משתדל בתורה ונדבק בה, זוכה להתחזק בעץ החיים, שכתוב (שם א) עץ חיים וגו'. ובא וראה, כשאדם מחזיק בעץ החיים בעולם הזה, הוא מחזיק בו לעולם הבא. שהרי כמו הנשמות יוצאות מן העולם הזה, כך מתקנות להן דרגות לעולם הבא.

בא ראה, עץ החיים הוא בכמה דרגות נפרדים זה מזה, וכלם אחד. שהרי בעץ החיים יש דרגות אלו על אלו, ענפים ועלים, קלפות, וגוף האילן, שרשים, והכל הוא האילן. כמו כן כל מי שמשתדל בתורה, הוא נתקן ומתחזק בעץ החיים.

וכך בני האמונה, ישראל, כלם מתגברים בעץ החיים, כלם אחוזים בעץ ממש, מהם באותו הגוף שבו, מהם אחוזים בענפים, מהם בעלים, מהם בשרשים. נמצאו שכלם אחוזים בעץ החיים. ואותם שמשתדלים בתורה, כלם אחוזים בגוף האילן. ומשום כך מי שמשתדל בתורה, הוא אחוז בכל, והרי פשוטה ונתפאר.

ויהי מקץ, מה זה מקץ? רבי שמעון אמר, המקום שאין בו זכירה, וזהו קץ השמאל. מה הטעם? משום שכתוב (בראשית מ) כי אם זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי כך ראוי ליוסף הצדיק שהוא אמר כי אם זכרתני אתך? אלא כיון שהסתכל יוסף בחלומו, אמר, ודאי חלום של זכירה הוא, והוא טעה בזה, שהרי הכל היה בקדוש-ברוך-הוא.

חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי. וכך בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה, זכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב, (משלי ג) עץ חיים וגו'. ותא חזי, כד בר נש אתתקף באילנא דחיי בהאי עלמא, אתתקף ביה לעלמא דאתי. דהא כד נשמתין נפקין מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא דאתי.

תא חזי, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. דהא באילנא דחיי אית דרגין אלין על אלין. ענפין, ועלין, וקליפין, וגופא דאילנא, שרשין. וכלא הוא אילנא. פגוונא דא, פל מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן ואתתקף באילנא דחיי.

וכך בני דמהימנותא ישראל, פלהון מתתקפין באילנא דחיי, פלהו אחידין באילנא ממש. מנהון בההוא גופא דביה, מנהון אחידין בענפין, מנהון בעלין, מנהון בשרשין. אשתפחו דכלהו אחידין באילנא דחיי. ואינון דמשתדלין באורייתא (דף קצג ע"ב) פלהו אחידין בגופא דאילנא. ובגין כך מאן דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא אוקמיה ואתמר.

ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, אתר דלית בה זכירה, ודא הוא קץ דשמאלא. מאי טעמא, בגין דכתיב, (בראשית מ) כי אם זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר כי אם זכרתני אתך. אלא כיון דאסתפל יוסף בחלמיה. אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו. ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקדשא בריך הוא הוי כלא.

ועל פן המקום שהיתה בו שכיחה, עמד לפניו. מה פתוב? ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו. כיון שאמר ולא זכר שר המשקים, מה זה וישכחהו? אלא וישכחהו, המקום שיש בו שכיחה, והוא הקץ של צד החשף. שנתים ימים, מה זה שנתים? ששבה הדרגה לדרגה שיש בה זכירה.

ופרעה חלם והנה עמד על היאר. זה היה החלום של יוסף, משום שכל נהר הוא של יוסף הצדיק, והוא הסוד שמי שרואה נהר בחלום רואה שלום, שכתוב (ישעיה טו) הנני נוטה אליה פנהר שלום.

ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש יעמיד ארץ ואיש תרומות יתקנה. בא ראה, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם העליון, התקין הכל כראוי, והוציא אורות עליונים מאירים לכל הצדדים, והכל הוא אחד. וכרא שמים שלמעלה, וארץ שלמעלה, לתקן כלם יחד לתועלתם של התחתונים.

בא ראה, מלך במשפט יעמיד ארץ, מי המלך? זה הקדוש ברוך הוא. במשפט - זה יעקב, שהוא הקיום של הארץ, ועל פן ו' נזונית מה' העליונה, ה' התחתונה נזונית מן ו', שקיום הארץ הוא במשפט, שהרי המשפט יעמיד ארץ בכל תקוניה וזן אותה.

דבר אחר, מלך - זה הקדוש ברוך הוא. במשפט - זה יוסף. יעמיד ארץ - שכתוב (בראשית מא) וכל הארץ באו מצרימה לשבר אל יוסף. ומשום שהקדוש ברוך הוא התרצה ביעקב, עשה את יוסף שליט על הארץ.

ועל דא אתר דהוה ביה נשיו קם קמיה, מה כתיב ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו. כיון דאמר ולא זכר שר המשקים, מהו וישכחהו. אלא וישכחהו אתר דאית ביה שכיחה, ודא הוא קץ דסטרא דחשף. שנתים ימים, מאי שנתים. דתב דרגא, לדרגא דאית ביה זכירה.

ופרעה חולם והנה עומד על היאר, דא חלמא דיוסף הוה. בגין דכל נהר, דיוסף הצדיק איהו. ורזא דא הוי, האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום. דכתיב, (ישעיה טו) הנני נוטה אליה פנהר שלום:

ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יתקנה, תא חזי, כד ברא קדשא בריך הוא עלמא עלאה, אתקין כלא כדקא יאות, ואפיק נהורין עלאין מנהרין לכל סטריין, וכלא איהו חד. וכרא שמים דלעילא וארץ דלעילא, לאתתקנא כלהו כחדא, לתועלתא דתתאי.

תא חזי, מלך במשפט יעמיד ארץ. מאן מלך, דא קדשא בריך הוא. במשפט, דא יעקב, דאיהו קיומא דארעא. ועל דא, ו' אתון מן ה' עלאה, ה' תתאה אתונת מן ו', דקיומא דארעא איהו במשפט. דהא משפט יעמיד ארץ בכל תקונוי, וזן לה.

דבר אחר, מלך, דא קדשא בריך הוא. במשפט, דא יוסף. יעמיד ארץ, דכתיב (בראשית מא) וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף. ובגין דקדשא בריך הוא אתרעי ביה ביעקב, עבד ליה ליוסף שליטא על ארעא.

הוא התרצה ביעקב, עשה את יוסף שליט על הארץ.